

Het Brouwershofje van Waalko Jans Dingemans

Half juni 2017 heeft het Noord-Hollands Archief bij de grote veiling van het antiquariaat Bubbe Kuyper een prachtige aquarel van W.J. Dingemans verworven van het Brouwershofje.

Te zien zijn twee bewoonsters zittend voor hun huisje met de karakteristieke rood-witte luiken. De aquarel is gemaakt door Waalko Jans Dingemans (1877-1925). Weinigen zullen bekend zijn met het werk van het deze in vergetelheid geraakte kunstenaar, vertelt conservator Alexander de Bruin.

Dingemans in Lochem geboren, volgde in Den Haag zijn kunstzinnige opleiding aan de Academie van Beeldende Kunsten. Maar zijn dagelijkse boterham verdiende hij als rijksontvanger der belastingen. Zijn werk wordt gerekend tot het impressionisme. Onderwerp vaak is de gewone mens, in het bijzonder de landarbeider, die hij het liefst tegen het licht in en met empathische gevoel schilderde. Dingemans, inmiddels afgekeurd, verhuisde in 1923 naar Haarlem en betrok met zijn vrouw en schilderes Gesina Numans en hun drie kinderen een huis in de Iordenstraat 30. Lang heeft hij hier niet van mogen genieten, hij kwam op 52-jarige leeftijd op 9 oktober 1925 te overlijden. Onder andere Henri Boot, voorzitter van 'Kunst Zij Ons Doel', sprak bij de begrafenis waarvan in zowel de Telegraaf als het Algemeen Handelsblad verslag wordt gedaan.

De Bruin: 'Met de nieuwe aanwinst heeft

het Noord-Hollands Archief haar beeldcollectie versterkt. Het is een uniek historisch beeld van een begenadigd kunstenaar. Noord-Hollands Archief heeft een omvangrijke beeldbank die een indrukwekkend beeld van de historische ontwikkeling van Haarlem laten zien. Veel foto's,

prenten, tekeningen en aquarellen zijn gedigitaliseerd en online beschikbaar via www.noord-hollandsarchief.nl, doorklikken naar Beeldbank. Het Teylers Museum heeft 108 werken van Dingemans online, waaronder een pasteltekening van het Hofje van Loo.

Met dank aan Alexander de Bruin
Foto: Collectie Noord-Hollands Archief

Portret en zelfbeeld Place du Tertre in hofjes

Het jaar van de ontmoeting is door *Kunst Zij Ons Doel* aangegrepen om in zes hofjes een Place du Tertre te organiseren.

> Joke Kokkelkoren (links) doet Jeanne Pot

Na tekenmiddagen met bewoners in de hofjes van Bakenes, Staats en de Proveniershof stond zaterdag 8 juli hofje Inden Groenen Tuin op programma. Op 9 en 10 september zijn tekenaars aanwezig in De Kloostergangen en De Waag. Ook komen nog drie andere hofjes aan de beurt. Met een deel van de opbrengst uit de verkoop van de portretten

wordt op 9 december een dag van de ontmoeting voor zeventig Haarlemmers gevierd. De nu al geselecteerde gasten krijgen behalve een lunch ook tekenles en gaan op galeriebezoek. Op 8 juli ontstond een gesprek over zelfbeeld tussen tekenaars en hofbewoners. 'Je kijkt idealistisch naar jezelf', zegt tekenaar An Luthart, 'Door een tekening ga je anders in de spiegel kijken.'

Schilderachtig

Je kunt romantisch zijn onder de sterrenhemel. Maar die sterrenhemel is allesbehalve romantisch. In het universum is het koud en gewelddadig. Nee, dan de hofjes, daar is het warm en goedmoedelijk. Tenminste als de bewoners elkaar niet in de haren vliegen. Zomers zijn er gelukkig veel toeristen die als bliksemafleider fungeren. Er wordt soms over geklaagd, maar als je in een hofje woont, horen die dagjesmensen er bij.

Het is jammer dat sommige bewoners daar anders over denken. Het hangt er natuurlijk ook vanaf hoe ze zich gedragen. Bezoekers hebben vaak ook een romantische blik, zeker als het zonnetje schijnt. Ook schilders voeden dat zonnige beeld van een openluchtmuseum. Als bewoner kun je je van mei t/m september het best in die rol schikken.

Willem Brand

Origineel cadeau: het Hofjesspel

De laatste spellen gaan weg voor een prikkie. Een origineel Sinterklaas-, Kerst- of verjaardagscadeau. Dit unieke Haarlemse collectors item (er zijn er slecht 400 van gemaakt!) is te koop bij Muijs Kantoor en Cadeau op de Gedempte Oude Gracht, Game Time in de Cronjéstraat, de VVV op de Grote Markt, Meneer Paprika in de Koningstraat en Museum Haarlem op het Groot Heiligland. Spelregels zijn in het Nederlands, Frans en Engels.

Prijs van het luxe uitgevoerde spel met bord,

houten pionnen en houten dobbelsteen in schuimrubberen mal: € 24,95.

Al jaren de monumentale dakdekker met maatschappelijke waarden.

Goes Installaties,
erkend installateur
en lid Metalen
dakdekkersgilde.

023 526 1503
www.goesinstallaties.nl

De Haarlemse Hofjes van Anton Pieck

Nog tijdens zijn leven kreeg Anton Pieck een eigen museum. Oké, dat staat niet in Amsterdam zoals het Van Gogh Museum, maar in Hattem, Gelderland. Maar weinig kunstenaars valt die eer te beurt. Echt wereldberoemd in Nederland werd hij als ontwerper van het in 1952 geopende sprookjespark De Efteling.

En dat voor een man die zijn hele leven tegen kunstenaars heeft opgekeken. Die frustratie is terug te voeren tot zijn eigen leven. Tot aan hun zeventiende levensjaar waren Anton en zijn tweelingbroer Henri onafscheidelijk. Beide jongens volgden in hun jeugd de tekencursus aan de Koninklijke Academie

Henri die als de kunstenaar van de twee werd beschouwd en de Academie voor Beeldende Kunsten in Amsterdam mocht doen. Dat kwam omdat Henri speelser en impulsiever was. Anton was ernstiger en ontwikkelde zich geleidelijker.

Je kunt zeggen dat de aanhouder gewonnen heeft. Wie kent Henri Pieck? Je kunt wel talent hebben, maar Anton was er snel van doordrongen dat hard werken een eerste vereiste is. Hij illustreerde vele boeken waaronder de Camera Obscura van Hildebrand en de sprookjes van de gebroeders Grimm. Dertien jaar is hij bezig geweest met illustraties voor een zestiendelige uitgave van de vertellingen van Duizend-en-een-nacht. Bovendien had hij een vaste baan! Van 1920 tot 1960 was hij tekenleraar aan het Kennemer Lyceum in Bloemendaal. Verzamelaar Pieter Aurik: 'Hij was zo fanatiek dat hij tijdens de schoolpauze even snel naar huis ging om verder te tekenen. Voor de tweede bel was hij weer onder de hanebalken van zijn lokaal.'

Pieter Aurik: 'Vooral de 19de eeuw vond hij mooi om te tekenen. Dat deed hij met oog voor detail, romantiek, ironie en humor. Wat de hofjes betreft, hij heeft ze ook in Leiden, Amsterdam, Den Haag, Alkmaar, Brugge, Gouda, Hoorn en Lier (België) getekend. Haarlem heeft hij van alle steden het meest getekend. Buiten maakte hij de schetsen, thuis werkte hij die uit. Hij beschikte over een fotografisch geheugen en tekende aparte elementen vaak buiten gedetailleerd uit. Alles wat oud en vervallen was of op instorten stond had zijn aandacht.'

> Hofje van Bakenes

voor Beeldende Kunsten in Den Haag, gevolgd door een gedegen opleiding aan het tekeninstituut Bik en Vaandrager. Op veertienjarige leeftijd behaalden beide Piecks hun Lagere Onderwijs-akte en later hun Middelbare Onderwijs-akte. Maar het was

> Hofje van Loo

De Anton Pieck Club maakte in 1993 een brochure getiteld 'Een wandeling door historisch Haarlem'. Van Els Wolsink, een Hofjeskrantfan van het eerste uur, kreeg de redactie haar in 2003 gekochte exemplaar. Vier van de dertig tekeningen uit die brochure zijn tekeningen van hofjes. De mooiste, die van het Hofje van Loo*, is in kleur. De andere drie verschenen, weet Pieter Aurik, in zwart-wit in een kalender van 1946.

(*Met dank aan de erven van Pieck en Orange Licensing BV)

> Frans Loenenhofje

Winterdorp

Het is een dorp, niet ver van hier
Een boerendorp aan een rivier
Het is niet groot en vrij obscuur
Maar 't heeft een naam en een bestuur
Er is een school, een harmonie
Een bankfiliaal, een kerk of drie
Een communist, een zonderling
En zelfs een sportvereniging

Nu is 't er stil, 't is wintertijd
Er heerst dus griep en knorrigheid
De dag is kort, de hemel grauw
En pas maar op: je vat nog kou
De grond is hard, de tijd is lang
Het leven gaat z'n loden gang
Er wordt gewerkt, er wordt gespeeld
Er wordt vooral een hoop verveeld

Maar zie je 't van de overkant
Het kleine dorp in 't starre land
Een toevluchtsoord, verpakt in sneeuw
Dan denk je aan een and're eeuw
De dag verkwijnt en waakzaam gaan
Nu overal de lichtjes aan
Dan is het knus, dan is 't rustiek
Een mooie klus voor Anton Pieck

Drs. P

> Blokshofje

Drs. P schreef het lied Winterdorp*, dat de romanticus die Pieck was typeert. Hij hield niet van flatgebouwen, asfalt en auto's. Tijdens zijn reizen zocht hij altijd het historische, de middeleeuwse steegjes en poorten, de doorkijkjes op eeuwenoude kerken. Hij tekende een tijd die er niet meer was maar die wel werd gesuggereerd. Het moderne straatmeubilair liet hij weg, van asfalt maakte hij kinderhoofdjes, mensen kleepte hij negentiende eeuws...

Mogen wij uw was doen?

NEWASCO WAS- EN STRIJKSERVICE

NEWASCO VOOR THUIS

Kunt u de was niet meer zelf doen? Of besteedt u uw tijd liever aan andere dingen? Kies dan voor het comfort en gemak van de Newasco was- en strijkservice voor maar € 18,50 per waszak.

MEER WETEN?
Bel 023 - 548 30 20 of mail naar heemstede@newascovoorthuis.nl

NEWASCO
NEDERLANDSE WASSERIJ COMBINATIE
Voel je thuis

Newasco 225 jaar!
Dat vieren we met een prachtig boek én een mooie aanbieding.

Als u nu klant wordt van onze was- en strijkservice, krijgt u dit unieke boek cadeau!

Bestuur Stichting Haarlemse Hofjes

Reden voor de redactie om kennis te maken met het bestuur was het artikel in nummer 31 dat als kop 'regenten of wooncorporaties' had. Oud-regentes Iesje Vermeulen had het jammer gevonden dat de rol van de stichting onderbelicht was gebleven.

Het belang van de stichting, waar Iesje zelf een aantal jaar als voorzitter deel van uitmaakte, is voor haar evident. 'In dit overleg ontmoeten regenten elkaar, bespreken de aanpak van gezamenlijke problemen, ontplooiën nieuwe initiatieven en inspireren elkaar in hun werkzaamheden voor de hofjes. Het is jammer dat wooncorporaties niet vertegenwoordigd zijn in dit overleg.'

Nieuwe leden

Half juni is het SHH-bestuur aanwezig in de regentenkamer van hofje Inden Groenen Tuin. Daarbij ook de nieuwe leden Gonda Koster, regentes van het hofje van Heijthuisen, en Nathalie Bienfait, regentes van het Zuiderhofje en het Bruiningshofje.

Volgens Lieuwe Zoodtsma, regent van het Lutherse hofje, was het Lutherse hofje in de jaren zeventig het eerste hofje dat grootscheeps werd gerestaureerd. Ook de andere besturen zagen de noodzaak van restauratie. Gezamenlijke optrekken van de hofjes zou gemakkelijker toegang tot subsidiegevers geven, zeker als ook de gemeente en Monumentenzorg, achter de plannen stonden. Pijnpuntje van de restauraties die in de jaren tachtig volgden was de hoge rente. Het Frans Loenenhofje kon de lasten niet meer betalen en kreeg financiële steun van het hofje Codde en van Beresteyn.

De bestuursleden wijzen er echter ook op dat elk hofje zijn autonomie houdt en dat andere hofjes niets over het individuele beleid te zeggen hebben. Wat de hofjes bindt, is kennisoverdracht over het beheer van gebouwen en het welzijn van bewoners. Gezamenlijk belang, vindt Lieuwe Zoodtsma, is tegen foute plannen vanuit Den Haag een vuist maken. Gonda Koster benoemt het belang van communicatie, zoals een gezamenlijke website.

> V.l.n.r. Pim Huurdeman, Lieuwe Zoodtsma, Nathalie Bienfait, Jan Willeminck en Gonda Koster

Menselijke maat

Gezamenlijk belang is ook ervoor zorgen dat het authentieke hofjesleven behouden blijft. Omkijken naar je medemens is makkelijker gezegd dan gedaan, ook in hofjes. De indruk bestaat dat de wooncorporaties onvoldoende aandacht kunnen geven aan het sociale leven en de menselijke maat. Juist dat is het sterke punt van traditionele hofjes: regenten die door hun betrokkenheid voor verbinding zorgen. Is het contact met bewoners puur zakelijk, dan worden ook traditionele hofjes in de armen van wooncorporaties gedreven.

Een evenwichtige samenstelling van een individueel hofjesbestuur, zo zeggen Jan

Willeminck en Gonda Koster, is van essentieel belang. Een uit minstens drie leden bestaand bestuur kan de drie voornaamste belangen behartigen: het geld, het beheer van het eeuwenoude erfgoed en de regels en wetten waarmee men bij verhuur en beheer te maken heeft.

Het is zaak dat elk College van Regenten genoeg deskundigheid in zich verenigt. De overlegstructuur in de Raad van Afgevaardigden dient er ook

toe te leiden dat niet elk hofje – bijvoorbeeld bij een bestuursverandering – zijn eigen wiel uitvindt. Kennisoverdracht en uitwisseling van ervaringen zijn en blijven de toegevoegde waarden voor alle leden.

"Wat de hofjes bindt, is kennisoverdracht over het beheer van gebouwen en het welzijn van bewoners."

Schilderachtige Haarlemse hofjes

Het thema voor dit zomernummer van de Hofjeskrant luidt: **schilderachtig**. Een prachtige uitdrukking **schilderachtig**, als je het woord intypt via Google krijgt je als resultaat: **mooi en lieflijk**, en ook: **waard om geschilderd te worden**.

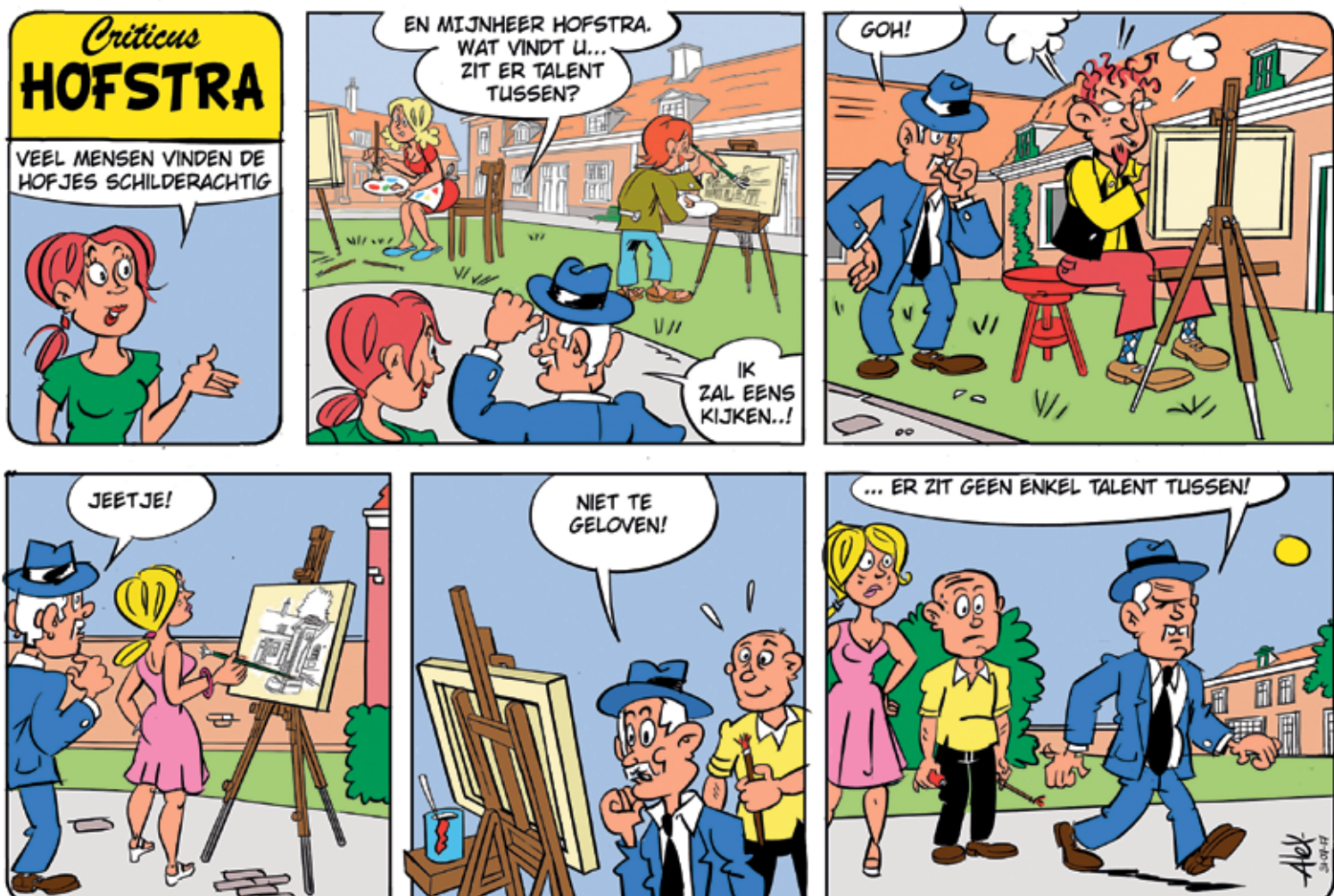
Hofjes in het algemeen, maar zeker ook de Haarlemse hofjes zijn stuk voor stuk schilderachtig en waard om geschilderd te worden. Dat is dan in het verleden ook menigmaal gedaan. Wie de moeite neemt om bijvoorbeeld de online catalogus van het Teylers Museum of het Frans Hals Museum te bekijken zal ontdekken dat er in de loop van de tijd prachtige en sfeervolle schilderijen en tekeningen zijn gemaakt van de verschillende Haarlemse hofjes. Gaat u vervolgens naar de online beeldbank van het Noord-Hollands Archief en zoekt u op het trefwoord *hofje*, dan krijgt u 1071 beelden (aquarellen, tekeningen, prenten en foto's) gepresenteerd, vele met mooie en lieflijke beelden en impressies van zo'n beetje alle hofjes die er in Haarlem te vinden zijn.

Maar verborgen achter die schilderachtige afbeeldingen ging in het verleden ook een ander beeld schuil, namelijk dat van armoede, verpaupering en achterstallig onderhoud. Menig hofjesbewoner leed in het verleden, ondanks de 'goede giften' vanuit het hofje, een karig en armoedig bestaan. En door de slechte financiële situatie van menig hofjesbestuur liet de onderhoudstoestand van veel hofjes ernstig te wensen over. Zo kon het dan ook voorkomen dat in vroegere tijden prachtige, verstilde en pittoreske beelden van de Haarlemse hofjes tegelijkertijd het diepere leed van de hofjes en hun bewoners verhulden.

Vanaf de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw kwam voor bijna alle hofjes de ommekeer. Met steun van overheidssubsidies en monumentenzorg werden de hofjes stuk voor stuk opgeknapt en gerestaureerd. De veelal piepkleine woninkjes werden vaak samengevoegd tot grotere woningen, waarin het beter toeven is. En last maar zeker niet least, door het sociale zekerheidsstelsel wordt de hofjesbewoners heden ten dage in ieder geval een bestaansminimum geboden. Het schilderachtige van de Haarlemse hofjes is gebleven, maar de net beschreven misstanden voor de hofjes en zijn bewoners zijn verdwenen. En daar mogen wij met zijn allen best trots op zijn!

Lieuwe Zoodtsma,

voorzitter Stichting Haarlemse Hofjes en regent van het Luthers Hofje

Feestje in Proveniershof

“De bloemenvorm rondom de pomp, die aan het eind van de feestelijke ingebruikname de verloren gewaande slinger terugkreeg, is een knipoog naar het rijke Renaissance-tuinverleden.”

De it zei tuinontwerpster Sanne Horn tijdens een rondleiding voor genodigden op vrijdag 18 juni. Best chique eigenlijk die tuin, in een tijd dat de Proveniershof niet meer voor rijkere mensen is bestemd. Regiomanager Gerrie Blok was er trots op Sanne te hebben binnengehaald. Zij heeft ook de tuin van het Rijksmuseum gedaan. ‘Je kunt van tevoren wel mooie dingen bedenken, maar het beheer is het belangrijkste’, zei Sanne. Of de inspraak voor haar niet een belemmering was geweest, vroeg een bewoner. Juist niet, vond Sanne. Je komt zo op andere ideeën. Zij had anders niet de dubbele padenstructuur bedacht.

Bewoner Ray Wassens vond die extra paden geweldig omdat er veel minder mensen langs de ramen lopen. Daardoor

wordt er ook minder naar binnen gekeken. Maar, als je daar niet tegen kunt, moet je hier ook niet gaan wonen, vond hij. Samen met hofgenoten Henriette en Arminda bracht Ray na de toespraken het lied ‘Locus Iste’ van Bruckner ten gehore. Mooi. Daarvoor had troubadour Freddie Kuiper het Haarlems Hofjeslied gezongen en bewoner Marianne Mathijssen tussen de coupletten van een gedicht begeleid. Daarna overhandigde Ymere regiomanager Gerrie Blok aan wethouder Cora Yfke Sikkema de slinger, gevonden bij het groot onderhoud aan het casco van de woningen. Gerrie Blok: ‘Jij hoeft ‘m niet terug te plaatsen, dat doet Ymere wel.’

De nieuwe tuin was het slothoofdstuk van het groot onderhoud. Eind juni zijn de laatste huisjes opgeleverd.

> Gerrie Blok en Cora Yfke Sikkema met de verloren gewaande slinger

Tuin maakt renovatie compleet

> Freddie Kuiper zingt Haarlems Hofjeslied

> V.l.n.r. Bert Ruitenbeek, Marianne Mathijssen, Sanne Horn, Alie Teunissen en Ray Wassens

De groene vingers van regentes Nathalie Bienfait

De violentijd was voorbij, tijd voor de geraniums en petunia's. Op donderdag 15 juni, bijna twee weken na de Luilakmarkt, fleurde regentes Nathalie Bienfait het Bruiningshofje op met vijftig plantjes.

Nathalie werd geholpen door Magda Snoeck Henkemans, die als eind vijftiger van haar hobby haar beroep heeft gemaakt. Nathalie: ‘Zaterdag is het Zuiderhofje aan de beurt, daar komen in de stukken grotere tuin honderdenvijftig plantjes.’

In het mini-kasteeltuintje met rondom de klassieke buxusstruiken van het Bruiningshofje staat ook een platan. Zijn schaduw belemmert plantengroei en bezorgt daardoor Nathalie en haar medebestuurleden hoofdbrekens. Want het is een mooie prachtige boom, waarom zou je die dood maken. Maar mocht die toch een keer verdwijnen, dan komt er natuurlijk een andere boom voor terug.

> Nathalie Bienfait is regentes van twee hofjes: het Zuiderhofje en het Bruiningshofje, rechts tuinverzorger Magda Snoeck Henkemans

Afscheid regent valt samen met overlijden binnenmoeder

Tijdens de bewonersborrel op 7 juli stond het afscheid van Job Thöne na 25 jaar regentschap enigszins in de schaduw van het overlijden van binnenmoeder Ineke van Dam.

Geboren in een toneelfamilie (vader recenseerde en moeder speelde) was het nogal wies dat dochter Ineke al in haar jeugd op toneel ging. Ze schitterde in vele rollen en deed de laatste jaren ook mee aan de door Marijke Kots geschreven kluchten, opge-

voerd op Open Monumentenzaterdag in het Frans Loenenhofje. Het plezier spatte er bij haar altijd vanaf.

In het Essenhofje kreeg Ineke het huis van Ko van Leeuwen, die een zeer geliefde binnenvader was. Zij bleek als binnenmoeder een waardige opvolger.

> Op Jobs bankje met het fotoboek, links het door Piet Zwaanswijk getekende portret

> Ineke van Dam tijdens de zomerborrel in 2013, met als vierde van links regent Job Thöne

Uit de verhalen over Ineke kon je opmaken dat zij tot het einde een levenslustige vrouw was en ook in het ziekenhuis een onuitwisbare indruk maakte op bezoek en personeel. Wat had Ineke graag bij het afscheid van Job geweest! Tussen die twee klikte het meteen. Thöne: 'Tijdens de zomerborrel in 2013 presenteerde ze zich in de kledij van een regentes, die zo weggelopen leek uit een schilderij van Frans Hals.' Ineke heeft het als binnenmoeder fantastisch gedaan,

met veel gevoel voor de bewoners en voor wat kan en niet kan.'

Dat zou Ineke misschien ook wel over Job Thöne gezegd hebben. De waardering voor hem uitte zich o.a. in twee prachtige cadeaus: een fotoboek '25 jaar Regentschap' dat bewoner Ans Kruijver met hulp van diverse bewoners maakte en een mooi portret gemaakt door Piet Zwaanswijk. Thöne zelf had voor 'zijn' hofje ook een afscheidscadeau: acht bankjes van Haarlems hout.

Opzoomeren in het Essenhofje

Het Essenhofje bevindt zich in De Kamp, het buurtje dat samen met de Heiliglanden één wijk vormt. Elk voorjaar worden de geveltuintjes verfraaid met plantjes en wordt onkruid weggehaald. Een initiatief van de wijkraad, die dat opzoomeren noemt.

In de periode van 1868 tot 1870 werden in de latere Essenstraat voor rekening van het Fonds van Abraham de Haas 24 woonhuizen gebouwd. Het was een van de eerste vormen van sociale woningbouw in Haarlem, waar de bewoners werden verzekerd tegen ziektekosten en dat op hygiënische gronden al vrij snel aangesloten was op het waternet.

De woningen bevinden zich pal achter het Guurt Burrets Hofje, dat vroeger aan

beide zijden een bleekveld had, maar er nu uitziet als een stadsvilla. De tuin van het Essenhofje was overigens ook eerst een bleekveld, maar werd na verloop van tijd door de bewoners als moestuin gebruikt. Het is nu een binnentuin met hekken en twee (niet werkende) pompen. Een pareltje voor de bewoners, die zo een plek hebben om samen het leven te vieren. Toen het hofje in 2010 140 jaar bestond, is de binnentuin op voorspraak van de toen-

> Minifanfareband Huiskamergeluk doet het Essenhofje aan tijdens hun Opzoomertour door de wijk Heiliglanden/De Kamp

malige binnenmoeder Karin Ottenhoff helemaal opgeknapt.

Tijdens de opzoomerday in juni werd

de tuin dankzij de gratis plantjes van wijkraad Heiligland/De Kamp extra bloemrijk.

> Feline, kleindochter van Essenhofbewoners Loet en Annemarie Visscher, Janneke Petri van het Verwershofje en buurvrouw Nel

deWaterkoets
proeven & proosten op het water
HOFJESTOCHT VANAF HET WATER

Vaar en wandel met een Gilde Stadsgids langs diverse Haarlemse Hofjes. Het is ook mogelijk om het arrangement te combineren met een hofjespuzzeltocht.

Met uw eigen groep van 5 tot 50 personen. Comfortabel varen in open of geheel overdekte en verwarmde boten. Zeer geschikt voor familiefeestjes of bedrijfsuitjes. Onze arrangementen zijn te combineren met diverse catering.

www.dewaterkoets.nl / info@dewaterkoets.nl / 023 - 525 98 22

Een dag uit het leven van Coba Ritsema

Het opspannen en prepareren van de doeken heeft ze nooit een vervelend klusje gevonden. Het is zwaar en fysiek werk, maar dat is het schilderen zelf ook op de manier zoals zij

het doet. Het ligt haar. Wat schreef die kunstcriticus ook alweer? Dat ze 'met mannelijke kracht haar lijnen op het doek zet'.

Wat in tegenspraak lijkt met haar kleine gestalte, grote bruine ogen en zachte stem. Zouden ze over haar broer schrijven dat hij 'met vrouwelijke zachtheid het landschap om hem heen kan beschouwen'? Het zal wel niet, vrouwelijkheid is geen aanbeveling voor een schilder.

Het is gelukkig droog vandaag. Niet alleen hoeft Coba dan geen kleden om haar doeken te wikkelen om ze droog te houden tijdens haar wandeling naar het hofje, het maakt het werken ook een stuk aangenamer en eenvoudiger. De combinatie water en verf kán heel goed uitpakken, maar dan alleen als het gaat zoals de kunstenaar bedoeld had. Moeder Natuur kan er een potje van maken als ze zich er ongevraagd mee gaat bemoeien.

Dan was het werken in het theekoepeltje toch gemakkelijker. In de open lucht, met de geur van gras en water in haar neus, maar beschermd tegen de regen. Stilte in de stad. Alleen een schuif die af en toe voorbijglijd, een opgestoken hand. Met alleen de heilige Bavo die over haar schouders meekijk en nooit meer zei dan het zachte geklingel van de Damiaatjes in de verte. Maar ja, de koepel is gesloopt. Moest plaatsmaken voor huizen. Ze zijn nog lelijk ook.

Gelukkig is het hofje er nog. Daar lijkt de tijd stil te hebben gestaan. Ze hoopt dat dat nog lang zo blijft. Dat de sloophamer de witte pandjes bespaard mag blijven. Maar werken op 't hofje heeft ook zo zijn nadelen. Als ze het hek opendruwt naar de tuin aan de Barvoetestraat ziet ze ze al zitten in de voorzichtige lentezon. Kletsend bij de pomp, met een breiwerkje op schoot op het bankje voor hun

> Coba Ritsema leefde van 1876 tot 1961

huisje. De gezichten niet veel minder bleek dan gepleisterde gevels van de 13 'kamers' waarin ze wonen.

Ze bedoelen het goed hoor. 'Goedemorgen juffrouw Ritsema', 'Wilt u nog een kopje koffie, juffrouw Ritsema', 'Wat een mooie hoed, is die nieuw?' En het ergste: 'Wat schildert u? Oh het wordt al wat!' 'U zou mijn kleinzoon eens moeten schilderen, die heeft zo'n aandoenlijk gezichtje.' 'Nog wat thee, juffrouw Ritsema?' Aan het einde van zo'n dag heeft ze het gevoel dat er geen bloed meer door haar aderen stroomt, maar een mengsel van theïnen en cafeïne-houdende vloeistoffen. Met een wolkje melk.

Vandaag is het hofje zelf eens het onderwerp, voordat het voor altijd te laat is. Dat éne hoekje waar de planten weelde-

rig voor de gevel bloeien, het elegante afdakje boven het raam en de donkergroen geschilderde luikjes. Ze zet het trefzeker op het doek.

Ja, ook vandaag heeft ze een hoed op. Coba gaat eigenlijk nooit de deur uit zonder hoed. Niet alleen is het prettig om er één te dragen tijdens het schilderen op een zonnige dag, ze vindt ze gewoon mooi.

Deze heeft ze bijna een jaar geleden gekocht, in Amsterdam. 'Die met die bloemen sta u goe, mefrau', had het verkoopstertje gezegd. Geesje, heette ze. Ze stond vaak model voor Breitner. Hij had haar de winkel aangeraden toen ze hem bezocht. Hij wist van haar liefde voor hoeden. En voor het schilderen. Ze had hem gevraagd om haar als leerling aan te

nemen. Daarop had hij een beetje schamper gelachen. Niet onvriendelijk. 'Gij? Gij kunt alles al. Gij zijt reeds kunstenaar', was zijn antwoord. Ze is kunstenaar nu. De opleiding is afgerond. Het is klaar. Nu moet ze het gaan doen. Het enige dat nog ontbreekt is een atelier.

'Oh, u schildert mijn huisje. Fraai hoor!' Ze knikt wat, glimlacht naar de vrouw achter haar. Haar aandacht is op de muur voor haar, loodwit in de lentezon. De daklijsten een zacht zwavelgeel dat afsteekt tegen het diepe mosgroen van de luiken. Zo veel donkerder dan het groen van de bladeren die opklimmen tegen de gevel. Hoe lang zal het er hier zo uit blijven zien?

Meerdere paren ogen prikken in haar rug als ze de juiste kleur loofgroen probeert te mengen. Vriendelijke blikken, ongetwijfeld...

Een eigen atelier, waar ze een tafel in kan zetten om bloemen op te rangschikken of wat juist geoogste groenten, een schaal met fruit. Of eens een meisje te laten poseren in een fraaie jurk, zoals die wereldse Breitner dat vaak doet. Af en toe de vriendinnen van de opleiding uit te kunnen nodigen: Lizzy, Marie, Suze, Ans, en de 'andere' Jacoba. Samen iets drinken, over kunst praten. Maar vooral om er in alle rust te kunnen werken en aan het einde van de dag de deur achter zich dicht te kunnen trekken en dat alles er de volgende dag nog precies zo ligt. In stilte. 'Wilt u een kopje koffie, mevrouw Ritsema?' 'Lijkt me heerlijk, Else. Graag met een wolkje melk.'

Tekst: Kim Bergshoeff
Illustratie: Alex van Koten

Place du Tertre in Hofje Inden Groenen Tuin

Terugblik op twaalfde Vijfhoek Kunstroute

> Bij 'baas en hond' van Jan Heijer

Het thema van twaalfde Vijfhoek Kunstroute was 'de beest uithangen'. Het publiek werd afgelopen mei met een leeuwenposter het atelier, de winkel of thuisgalerie binnen geloodst.

de oeh's en ah's niet van de lucht. Vanwege de prachtig opgeknapte tuin, maar ook om de vrouwenbeelden van Marion Timmers, de groene spiralen van Liedeke Veninga, de vissende zeearend van Peter Bartels en het humoristische duo 'baas en hond' van Jan Heijer. De Kunstroute hoeft zich allang niet meer te bewijzen.

Die poster was een eerbetoon aan organisator Leo van Velzen, die vorig jaar niet lang na de elfde editie overleed. De kunstroute was 'zijn kindje'.

Het festival begon op vrijdagavond met een beestenparade. Vanaf de Kunstkelder liepen tien beesten, voorafgegaan door een rups met als 'kop' danseres Sophia Maria Kienhuis en een pauze in de persoon van Proveniershofbewoner én galeriehouder Maurice Ploem naar de Nieuwe Kerk. In de Proveniershof waren het hele weekeinde

Bridgedrive voor Free A Girl

Voor de vijfde keer al vindt op 23 september de Haarlemse Hofjes Bridgedrive plaats. Deelnemers spelen op elf historische locaties waaronder negen hofjes en zijn zo de hele dag op pad. De opbrengst is voor Free A Girl.

Jonge Mug zoekt verhalenverteller

Welke Haarlemmer kent een spannend verhaal over een hofje en wil dat rondom de verjaardag van onze stad laten vertellen door een professionele verhalenverteller?

Guy Rocourt, voorzitter van de Jonge Muggen van de Historische Vereniging Haerlem en rondleider in Museum Haarlem, is bezig met het opzetten van een verhalenfestival in het stadhuis, de Hoofdwacht, Museum Haar-

lem én een Hofje. Festival zal plaatsvinden in de week van 23 november, de verjaardag van de stad.

Een idee?

Mail naar: g.s.a.rocourt@hotmail.com

Kunstlijn op herhaling

Al een aantal jaren doen twee hofjes mee met de Kunstlijn. Met de editie op 4 en 5 november kunt u twee vliegen in één klap slaan: hofjes bekijken en kunst bewonderen.

> Droomlandschappen van José van Waarde in het Wijnbergshofje

José van Waarde doet voor de vijfde keer op rij mee met de Kunstlijn, haar droomlandschappen zijn te zien in de regentenkamer van het Wijnbergshofje in de Barrevoetestraat. 'Liever vertoef ik daar dan in de waan van de dag,' zegt José, die op beide dagen aanwezig is. Leuk zijn ook haar kleine vergezichtjes, handig voor kleinbehuisden. Fiel van der Veen exposeert op

beide dagen in de regentenkamer van het Remonstrants Hofje in de Ursulastraat. De oude kloostergangen zijn een mooie plek waar de werken van Van der Veen goed tot hun recht komen. Je kunt zijn werk omschrijven als stilleven met een kwinkslag. Zo haalt hij trucjes uit met de tijd. Verloren voorwerpen uit de 20ste eeuw fungeren in 17de eeuws aandoende tableaux.

Zoek de tien verschillen

Hofje van Loo van Waalko Dingemans

Beleeft Dingemans een revival? Hierboven vindt u het tweede werk van Waalko Jans Dingemans, een pasteltekening van het Hofje van Loo. De drie dames hebben het druk met hun handwerk. Dat is weer wat anders dan de smartphone of de iPad.

Hofje van Loo van Johan Jousseaud

Al op 17-jarige leeftijd maakte Johan Jousseaud een aquarel van het Claes Reiniershofje aan de Keizersgracht. Ook zijn aquarel van Hofje van Loo getuigt van oog voor detail en intimiteit. Veel van zijn werk is opgenomen in de collectie van het Frans Hals Museum.

Dikke zoenen en applaus voor bruidspaar

Op vrijdag 25 augustus gaven Maurice Ploem en Richard Franken uit de Proveniersshof elkaar het jawoord in de Nieuwe Kerk.

Een verrassing voor de hoffotograaf was dat het stel niet door de tuin naar de Nieuwe Kerk liep, maar de hoofdingang uitsnelde. Bij de kerk aangekomen werd duidelijk waarom: Richard zat achter het stuur van een MG en opende elegant de deur van de sjeke sportauto. De inzegening bracht diverse keren de handen op elkaar vanwege

artistieke uitvoeringen van vrienden van de Vijfhoek Kunstroute.

Buitengewoon ambtenaar Hans van Dalen, die vertelde nog nooit in zo'n oud huis (1707) een gesprek met een aanstaand bruidspaar te hebben gehad, verbond Maurice en Richard in de echt. Dikke zoenen en het luidste applaus van de mid- dag volgde.

Waar is deze gevelsteen?

Dit keer een fries met daarin een gevelsteen, boven een poortje dat toegang gaf tot het ziekenhuis dat eeuwenlang op deze plaats gevestigd was.

Op 20 juli was de feestelijke onthulling, gedaan door Hans Vermeulen van het Thüringenfonds, dat het onderzoek, de restauratie en het beschilderen heeft bekostigd. In welke straat hangt de gevelsteen en wat kunt u over de voorstelling vertellen?

PRIJSVRAAG

Mail uw oplossing o.v.v. 'prijsvraag' naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl en win een VVV-bon van € 15.

Oplossing HHK 31:
't Gele Oog is te vinden op de Kelderwindkade. Er waren weer vele goede oplossingen. De winnaar is Daniëlle Martens. Gefeliciteerd.

> In het Luthers hofje zingt het koor Baba Jaga onder leiding van dirigente Michelle Mallinger

Volle bak bij Hofjesconcerten

In vijf hofjes traden op zaterdag 1 juli tussen 12.00 en 17.00 uur maar liefst 46 koren op.

In de Proveniersshof beet Common Commotion om 12.00 uur het spits af. De bankjes waren al allemaal bezet. Bijna volle bak was het ruim een uur later in het Frans Loenenhofje tijdens het optreden van Angels uit Amsterdam. Een kleurrijk vrouwenensemble met stuk voor stuk

prachtige stemmen. Liedjes uit o.a. Cuba, Schotland en Roemenië werden afwisselend swingend of doorleefd gebracht. Voor het eerst in twintig jaar deed het Luthers Hofje mee met een cultureel feestje. Extra leuk voor de bezoekers: de tuin had een zomerse metamorfose ondergaan.

'Zwaan kleef aan'

Samen met Wil van Schaik, regent van het Frans Loenenhofje en tevens Cremervoorzitter, worden onder de titel 'Zwaan kleef aan' enkele hofjes bezocht.

De Letterlievende Vereniging J.J. Cremer viert op zaterdag 9 september haar 135ste verjaardag met een hofjeswandeling die om 11.00 uur bij het Zuiderhofje begint. Cremerspelers zullen in vier hofjes als bekende Haarlemse personages spelen, met teksten van onder meer Hildebrand en Frederik

van Eeden. Er wordt muziek gemaakt en onder leiding van enkele straatzangers wordt er gezongen bij een rolstoel over Lodewijk Napoleon. De tocht eindigt in het Frans Loenenhofje, waar enkele hofjesdames anno 1917 over hun leven

zullen vertellen. In het hofje speelt de jari-ge vereniging die middag enkele malen een korte bewerking van Bredero's 'Klucht van de molenaar'.

Vanaf 16.00 uur viert Cremer haar verjaardag op feestelijke wijze met een optreden van de Flower Town Jazzband. Ook dan zijn alle belangstellenden van harte welkom.

Met KennemerZorg is het Zorgeloos genieten

Kennemerzorg is een kleinschalige particuliere thuiszorgorganisatie met een frisse kijk op de zorg.

Bent u op zoek naar kwalitatief hoogstaande thuiszorg? Dan kunt u dit met één telefoontje regelen. Wij komen graag bij u langs om al uw zorgwensen te bespreken.

Neemt u rustig de tijd om u te laten informeren naar de mogelijkheden die het best bij uw wensen passen.

Wij zijn te bereiken op telefoonnummer: 023 532 40 60 of 06 17 06 96 96.

Bezoek ook onze website: www.kennemerzorg.com

Volg de Haarlemse Hofjeskrant op Facebook!

Voor het laatste nieuws en de laatste filmpjes!
www.facebook.com/HaarlemseHofjeskrant

Om niets te vergeten!

Open: ma. t/m vr. van 9.00-18.00 uur
zaterdag van 10.00 - 17.00 uur
Gedempte Oude Gracht 108
Haarlem, Tel: 023 5315513
www.muyskantoor.nl

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Nieuwenhuizen bv
BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34-36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996
www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl

Haarlemse Hofjeskrant **GRATIS meenemen!**

Haarlem: DekaMarkt Rijksweg 283, Rijksweg 40-42, Anthony Fokkerlaan, Eksterlaan, Meester Cornelisstraat, Schalkwijkstraat, Gedempte Oude Gracht, Amsterdamstraat, Prinses Beatrixplein, Oranjeboomstraat, Ramplaan en Floridaplein. VOMAR Da Vinciplein, Stephensonstraat en Paul Krugerkade. JUMBO Engelenburg. PLUS Rijksweg 283 en de Coop Stuyvesantplein. AH Floridaplein, Marsmanplein, Soendaplein, Drossestraat, Westergracht, Grote Houtstraat, Kruisstraat en Spoorwegstraat. VVV, Noord-Hollands Archief, Van der Pigge, Muys Kantoor & Cadeau, DEKATUIN. Bibliotheken Gasthuisstraat, Planetenlaan en Leonard Springerlaan. Heemstede: VOMAR Binnenweg, AH Blekersvaartweg, SPAR Te Winkelhof en PRIMERA De Pijp Raadhuisstraat, Bibliotheek Julianaplein. Bloemendaal: AH en Papyrus Bloemendaalseweg.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant wordt financieel gesteund door hofje Codde & Van Beresteyn, hofje Inden Groenen Tuyn en diverse fondsen.

Oplage: 9.000
Redactie: Willem Brand
Vormgeving: Kees Reniers

HHK 33 verschijnt half januari 2018